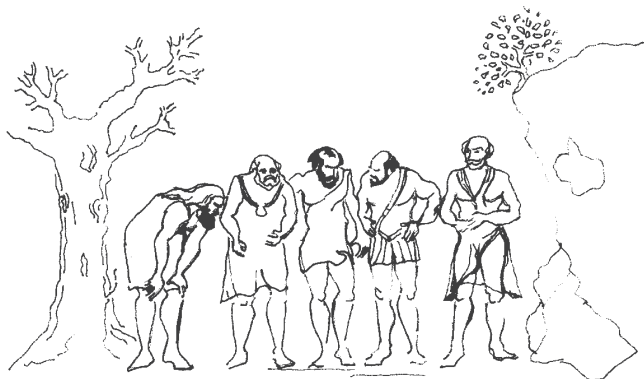

Sonja Marojević

ISTINITE PRIČE

GRČKA FILOZOFIJA ZA DECU

„KROZ SVOJ KRATKI ŽIVOT BILA SI SAMO PITOMA, KROTKA I BEZAZLENA.

VOLELA SI MALE, OBIČNE STVARI KOJE ŽIVOT ZNAČE.

VOLELA SI DA MAŠTAŠ I SANJARIŠ ...

VOLELA SI BLIŽNJEGA SVOGA I SVE LJUDE SVETA.”

OVOM KNJIGOM, TVOJI BLIŽNJI, ALI I SVI LJUDI SVETA,

VRAĆAJU TI DELIĆ TE LJUBAVI

Branka i Goran

ISTINITE PRIČE

-UVODNA KNJIGA-

- Ovoga leta idemo u zemlju bogova i kolevku filozofije - rekao je otac Ani i Luki, - idemo na godišnji odmor u sunčanu Grčku!

Ana i Luka su voleli putovanja, kupanje i sunčanje, bezbrižno igranje za vreme raspusta i svake godine su se pakovali sa puno radosti, očekujući razne avanture, koje bi posle pričavali cele godine.

Ove godine, međutim, bili su malo zbunjeni. Kakva je to zemlja bogova? Gde se ona nalazi? Hoće li putovati dugo? Ili nekim posebnim prevoznim sredstvom? I - šta je to filozofija?! Je li to majka bogova? Ili je to neka nova, značajna ličnost koja je bila beba u toj Grčkoj... u kolevci?

Luka je, kao stariji, pokušao da objasni Ani da je Grčka druga država, koja nije daleko od Srbije i da će, verovatno, putovati tatinim kolima... Malo je duže nego do Budve, gde su letovali prošle godine, ali opet, ne tako daleko da bi bilo neobjašnjivo. I za bogove je čuo da su živeli na jednoj

planini u toj zemlji Grčkoj i da su odatle posmatrali sve ljude i životinje i upravljali svetom. Ali, filozofija??? Šta je to? Nešto kao hemija ili medicina, činilo mu se da je čuo negde... Da, sigurno je neka nauka - ali čime li se bavi?

Tako su čavrljali poslednje večeri pred put, dok su pakovali svoje rančice... A onda su čuli nešto ispod prozora, kao da se neko zakikotao. Bili su umorni i mislili su da im se učinilo kad su ponovo čuli neko klepetanje, šuškanje, šaputanje. Prišli su prozoru i ugledali jednu sovu koja se meškoljila na najnižoj grani raskošnog grveta. Učinilo im se da ih posmatra. Luka se iznenadio - nije nikada do sada video takvu pticu u kraju i već je hteo, u strahu, da je otera kada ga je Ana povukla za rukav.

- Ostavi je! Ona je sigurno došla da nam pomogne. To je sova. Sova - Kukurvaja. Tako joj je ime, mi smo se već upoznale. Meni je objasnila kako se stvara kiša i zašto pada mrak. Ona je mnogo pametna i zna sve što poželiš. Šta god sam je do sada pitala - lepo me je naučila.

- Dođi Kukurvajo, dođi bliže... Pričaj nam kakva je to čudna zemlja u koju nas vode mama i tata ove godine? I, zašto je tata toliko ushićen?

- Je li to zemlja iz bajki? - nije izdržao ni Luka, - je li tamo ima čarobnih vila i zmajeva? Ili je možda zemlja robota i svemirskih brodova a filozofija je njihov nerazumljiv jezik?

„Ep, ep, eep stanite!!! Polako sa pitanjima. Polako!!! Kuda žurite?!? - Kukurvaja je žmirnula još jednom, malo se protresla, počeskala i spustila na sam okvir prozora, uopšte se ne plašeći. - Sve ću vam lepo ispričati, ali moramo da idemo redom. Da biste razumeli ono što ćete videti moraću da vam objasnim i neke stvari koje su se dešavale pre mnogo, mnogo

godina... Ali - redom!!! A prvo je da stavite te stvari u rančiće - ne možemo u takvom neredu ništa ni početi ni završiti..."

Kada su sve stvari bile stavljene na svoje mesto, Ana i Luka su legli u svoje krevete a Kukuravica je blagim, prijatnim glasom počela da priča:

„Da pođemo od onoga što ste sigurno čuli do sada. Vrlo često koristimo izreku „star je kao Grčka”, zar ne? Znači li šta to znači? Da je Grčka jedna od najstarijih zemalja. Lepše rečeno, Grčka je bila prva u mnogim stvarima. Među prvima su počeli da pišu (izmislili slova), prvi su znali za matematiku, prvi su izučili zvezde, prvi lekari su operisali i lečili u to doba, na tom tlu..."

Ali, da objasnimo i to šta znači „u to doba”. Grčka je postala pre mnogo hiljada godina!!! Više od dve !!! Danas je 2007... ali to ne znači da je svet star 2007 godina. Današnji kalendar počinje od vremena kada se rodio Isus Hrist. Od tog momenta, sve što se zbivalo kažemo da je „nova era”. Luka, ti si to učio u školi... Tako, za događaje koji su se dešavali pre toga momenta (jer, svet je postojao i ranije), pre rođenja Hrista - brojimo godine unazad. Zato kažemo, na primer 500-ta godina pre Hrista, ili „pre nove ere”. A, sledeća godina nije 501, već 499, pa 498... i tako ide do nove ere. Znači, tako kažemo kad se neko rodio 390. godine pre nove ere... i živio do 310. godine na primer, živio je 80 godina.

- A kako su stari Grci znali kada je bila koja godina? - pitao je Luka.

- Hm... Luka, ne bih da se udaljavamo... ali samo da vam napomenem da su stari Grci imali nešto kao kalendar. Oni su počeli da računaju godine od vremena kada su se održale prve Olimpijske igre. To je bilo 776. godine pre Hrista i kako

su se te igre održavale svake četiri godine, upravljali su se prema tome. Na primer, ako se kaže da je nešto bilo „treće godine posle druge Olimpijade” znači, da izračunamo, treba da oduzmemo po 4 godine za svaku Olimpijadu $776-4-4=768$ pa još minus 3 znači 765.

- Ha, ha, haaaaaa!

- Da, sada nam je to smešno... nastavi Kukuvoja, - ali ima puno stvari koje su nam danas sasvim normalne, ali tada je to sve bilo nepoznato. Danas svi znamo da se zemlja vrti oko sunca, a to se naučno dokazalo tek posle Galileja... Ah, da vam kažem da su Grci i to znali.

- Kako?!?

- Pa, na primer, kad su nekoga pitali koliko ima godina, stari Grci su govorili „Ti ilikia ise?” a to znači „Koliko si krugova oko sunca obišao?” I dan danas se tako kaže „ti ilikia ise?”... To znači da su ti stari Grci, još pre dve – tri hiljade godina znali da se zemlje okreće oko sunca... Reč ilikia se sastoji iz dve reči: ilios = sunce, i kio = elipsa.

- ... koliko si elipsi napravio oko sunca, ha, ha... pametno. Nasmeja se Ana. I znali su da za to treba da prođe godina dana?!?

A sada da vam kažem nešto o tome što je tata rekao - zemlja Bogova. U to tako davno vreme, Grci su pokušavali da razumeju kako je nastao svet. Kako su nastali zemlja, sunce, more... zašto duvaju vetrovi i sevaju munje, zašto nastaje zima i proleće...

- Ja znam zašto sevaju munje - poskočio je Luka. - Ja sam pametniji od tih tvojih Grka...

„Zaboravio si da pričamo o vremenu od pre više hiljada godina, Luka. Svakako da ima puno stvari koje su danas

toliko znane da nam je smešno da su ljudi (i tada a i kasnije) glave gubili dokazujući neku sličnu pretpostavku, ali polako, videćeš da ima i nečega u tom starom dobu, što ni dan-danas nije razjašnjeno.

Elem, da nastavim. Trudeći se tako da objasne prirodu i svet oko sebe, ili više da približe sebi neke stvari koje su ih plašile, stari Grci su stvarali, izmišljali priče. Tako su, na osnovu mašte (jer nauka još nije bila razvijena) stvorili bezgraničnu mrežu tih priča-objašnjenja i u njima opisivali bogove i demone, polubogove i heroje, čudovišta i dobre vile, veštice i muze. To nije neobično, znate da su i mnogo kasnije i sve druge zemlje radile isto i da su tako nastale bajke. Čitali ste bajke, svakako... bajke sa svih strana sveta. E, pa mogli bismo reći da su ove pričice koje su izmišljali stari Grci prethodnice svih tih kasnijih bajki... Ali u Grčkoj su ih zvali mitovi i bilo ih je toliko mnogo da, iako se godinama prepričavaju i prenose sa koleno na koleno, još uvek možemo da nađemo po neki novi mit za koji nismo čuli. I, mitovi su uvek bili vezani za neke značajne trenutke u životu ljudi, za velika istorijska događanja. Skup svih tih mitova zove se mitologija i to je jedan potpuno čaroban svet. Kada se vratite sa odmora, za duge zimske noći, pripremiću vam priče o tome. Doduše... gotovo da nema nijedne zemlje na svetu koja nema mitologiju, međutim grčka je najbogatija, najživopisnija... najpoznatija”

- Reci nam samo nešto o bogovima... - rekla je Ana iako su joj se okice već sklapale koliko je bila pospana - hoćemo li videti i njih u Grčkoj?

„Hp, hp... Ančice, to je sve mitologija. Stari Grci su smatrali da je svet stvoren od strane nekoliko bogova i da

život ljudi na zemlji posmatra 12 velikih i puno manjih bogova. Po mitovima, svi ovi bogovi su se pojavljivali često u svakodnevnom životu ljudi. Pomagali su im, štitali ih, nagrađivali, a i kažnjavali ako bi se desila neka nepravda. Zato su ljudi pokušavali vazda da ih odobrovolje - svečanostima, ritualima, žrtvovanjem životinja. Narod je slavio bogove i gradio veličanstvene hramove. Još je jedna stvar bila interesantna u vezi sa grčkim bogovima. Oni su u svemu ličili na ljude, tako da - kao što su imali puno vrlina i dobrih osobina, isto su imali i mane. Na taj način, narod ih je osećao bližim. Nisu bili daleki i nedostižni pa su se ljudi osećali sigurnije. Svaki od njih je imao po jedan deo za koji je bio odgovoran; na primer Bog Posejdon je bio zadužen za sve što se dešavalo na moru, jezerima, potocima, rekama; Boginja Demetra je bila za poljoprivredu i useve...”

- A da li je postojao glavni Bog? - skoro uglas su pitala deca.

„Glavni bog je bio bog Zevs, to ste sigurno čuli. On je prvi rođen od majke Ree i oca Hronosa. Bio je bog neba i kontrolisao je sve ostale bogove. Njegova žena je bila boginja Hera i ona je štitila brak i nadgledala ljubav i poštovanje između dvoje ljudi koji se venčaju. Moglo bi se reći da su oni bili glavni iako je i sledećih deset sa kojima ću vas sada upoznati živelo zajedno sa Zevsom i Herom u zajedničkoj „kući”, na planini Olimp. Zato se ovih dvanaest bogova nazivaju Olimpijski bogovi, za razliku od sijaset ostalih, manjih bogova.

Bilo je šest muških i šest ženskih bogova. Muški su bili:

ZEVS - bog neba

POSEJDON - bog mora i voda

HEFES - bog vatre i metala
ARES - bog rata i ratovanja
HERMES - božji glasnik
(prenosio je poruke među bogovima)
APOLON - bog svetlosti i muzike

a šest ženskih boginja su:

HERA - kraljica Olimpa, zaštitnica žena
DEMETRA - boginja poljoprivrede
HESTIJA - boginja porodice
ATINA - boginja mudrosti
AFRODITA - boginja lepote i ljubavi
ARTEMIDA - boginja lova

Bilo je još mnogo, mnogo manjih bogova, ali takođe značajnih u životu starih Grka a nama vrlo interesantnih. Za mnoge ste i vi često čuli - Dionisije (Bog vina i zabavljanja), Pluton (bog podzemlja), Asklipije (bog medicine), ali neću vam sada pričati ni o jednom.”

- Ma hajde, bar jednu priču... o tom Dionisiju.. - oteгла je Ana, spavajući otvorenih očiju. Bilo je već kasno

- Nije priča nego mit, Ana, zar nisi upamtila - jedva je promrljao Luka i on pospan, ali ne želeći da propusti interesantnu priču.

„Pa hajde, samo ukratko... da vam ispričam, kako je, po mitologiji, nastao svet...

Davno, davno, pre svega... nije bilo ni reda ni sleda. Bio je HAOS. Kada je večni mrak rodio noć a i vazduh dan, bilo je spremno da se stvori zemlja. Tako se prva rodila zemlja – GEA. Mit kaže da se ona rodila od snage ljubavi i da zato ljubav postoji na celom svetu, u svakom i najsitnijem deliću.

Lepo ušuškana u ono što mi danas zovemo vasionom,

GEA je počela da uređuje taj novi svet. Prvo je rodila nebo – URANO da se prekrije lepom, tirkiznom kupolom a onda stvorila visoke planine, plodne ravnice, široke pašnjake... brojne reke i potoke, duboka jezera i beskrajna mora.

Zatim je, da bi izrodila decu, učinila Urano svojim mužem i tako su stvorili brojno pokolenje. Bila je to prva grupa bogova. Zvali su se Titani, Kiklopi, Storuki, Giganti i bilo ih je jako puno, nećemo sad o tome.

Urano (nebo) se plašio da će ga neko od dece ubiti i oteti mu vlast, jer je postojalo proročanstvo koje je to predskazivalo pa je svu svoju decu proterivao u jednu duboku provaliju, takozvani Tartar. Međutim, nije mogao izbeći predskazanje te se to jednog dana i desilo. Jedan od Titana, najmlađi sin – HRONOS ga je pobedio i uzeo mu presto.

Titana je bilo dvanaest; šest muških i šest ženskih. Kada je Hronos došao na vlast uzeo je najmlađu Titanku koja se zvala REA, za ženu. Ona mu je bila i sestra, ali u mitologiji je to bilo moguće. Sada su i oni izrodili puno dece i to je bila druga dinastija bogova, koju znamo kao Olimpske bogove.

Ali, postojalo je isto proročanstvo i za Hronosa – da će ga jedan od sinova smaći sa vlasti. Tako se sada i on plašio i uklanjao svoju decu. On ih nije proterivao, već ih je jeo! Već je bio progutao Hestiju, Demetru, Heru, Plutona i Posejdona, kada se majka Rea dosetila da ga prevari. Bila je tek rodila Zeusa i odmah ga je, krišom, poslala na jedno ostrvo, Krit, a Hronosu je podmetnula da pojede kamen. Kada je Zeus odrastao, on je postao vrhovni bog. Ima mnogo priča o tom njegovom odrastanju na tom lepom ostrvu.”

- A kako je mali Zeus preživio? Ko ga je hranio? Hajde nastavi Kukuvaaja...

„Ne, ne, nikako sada. Već je i ovo previše, već je vreme za spavanje i spremajte se za odmor. Kada budete putovali kroz Grčku i kada se nađete u podnožju prelepe planine Olimp, doleteću i ispričati vam neviđene priče o ovoj zgodnoj družini.”

- Nisi nam rekla šta je filozofija, Kukuvajjo.

„Prrrr, prrr - laku noć! Obećavam da ću vam sutra dovršiti priču o staroj Grčkoj. Da biste razumeli šta je filozofija, moram vam objasniti još ponešto o životu u toj drevnoj državi. Ali - sada laku noć!”

- Ali mi sutra putujemo...

Međutim, sova je već zaklepetala krilima i nestala.

Ili su deca zaspala, još ranije...

Sutradan su Ana i Luka rano krenuli sa mamom i tatom na dugačak put. Bili su sanjivi, ali nestrpljivi. Luka je posebno bio fasciniran Kukuvajjom i onim što im je ona sinoć ispričala. Nije hteo da prizna da je znala više od njega, a voleo je da je sluša - već mu je nedostajala.

- Kad će ona tvoja ptica da se pojavi? - pitao je Anu koja se igrala sa lutkama, poluležeći.

- Kada se smrači, budi siguran da će nam nastaviti priču. Ona se samo noću pojavljuje.

- Ali mi noću spavamo!

- Ne brini - vodi ona računa o svemu, doći će sigurno.

Prolazili su brda i doline, reke i jezera, pašnjake, šume, krševite planine... put se zaista otegao. Bili su već usnuli kada ih je probudila graja. Bili su na granici, na ulazu u Grčku. Tata im je objasnio da su tu graničari, carinici, da je potrebno da pregledaju njihova dokumenta.

Deca su razgledala unaokolo. Bilo je puno automobila koji

su čekali, ljudi su šetkali da protegnu noge, pričali, smejali se. Ana je tražila da primeti šta je to drugačije sa te druge strane a Luka je gledao kartu Grčke koju je mama ostavila na sedištu.

- Pa nije to velika zemlja, je li i ovo poluostrvo grčko? Čekaj, šta piše - Peloponez...

„Draga deco, ulazimo u državu Grčku”... zaklepetalo je nešto iza njihovih leđa.

- Kukuvaajo !!! Pa kako si nas našla?!? - uglas su povikali Ana i Luka.

„Luka, ta mapa što je gledaš nije oduvek izgledala tako” sova je žmirnula i smireno, kao da je sve vreme putovala sa njima, nastavila:

„Grčka, pre mnogo, mnogo godina nije bila jedna država, ovako, kao što sad prelazite granicu i u jednoj ste zemlji... Postojalo je više manjih, samostalnih državica, koje su se zvale polis-države. To je otud što se na grčkom grad kaže polis i tako su Sparta, Atina, Makedonija, Korint i mnogi drugi gradovi zvani gradovi-države. Tako je bilo više tih gradova-država i svaka je nezavisno vladala i upravljala svojom teritorijom. Imali su isti jezik kojim su se sporazumevali, iste bogove koje su slavili, ali posebnu upravu, vladu i svaka je od njih bila sumnjičava i uzdržana prema ostalim.

Međutim, vremenom ih je napala Persija, velika, snažna sila tog vremena i jedini način da joj se suprotstave bio je da se udruže. Tako ih je strani, zajednički, spoljni neprijatelj primorao da se ujedine. Godinama su tako udruženi hrabro ratovali, a to je nosilo zajedništvo i u drugim sferama. Tako je nastao i zajednički budžet odbrane, novac koji je svaka državica odvajala za potrebe ratovanja... a koji je ostao i

kasnije, kao neka vrsta takse, u ime budućih ratova.

Atina je, svojim poredama izbila na čelo ovog „saveza”. U to vreme u Atini je bio ustanovljen jedan novi način vladanja koji se zvao - DEMOKRATIJA. To je značilo da su svi slobodni građani mogli, umesto da samo proglase svoje predstavnike, da glasaju direktno i da odlučuju koje će se stvari raditi u gradu. Na grčkom se narod kaže demos a država se kaže kratos; znači demokratija bi bukvalno značilo „država naroda”. Kako je narod bio zadovoljan tim stalnim poredama i usponom, birao je za vođu, više puta istog čoveka - Perikla. A Perikle je imao velike snove za svoj grad. Želeo je da Atina vodi celu Grčku, ne samo u ratovima, već i u miru, a da ujedno postane i centar umetnosti i nauke. Kada su persijski ratovi završeni, Perikle je postavio umetnike i majstore da prave velike spomenike i hramove. Najlepši i najsvetliji bio je Partenon - hram posvećen boginji Atini, zaštitnici grada Atine.

U isto vreme su procvetali i drama, poezija, filozofija i nauka. Atina je uistinu postala centar grčke civilizacije, dok su svi drugi gradovi-države ostali u zapećku. Taj period se zvao „zlatni period” Atine, i ostavio je traga na celo čovečanstvo, za sva vremena.

To je bio peti vek pre nove ere - zlatni vek Atine. U tom, zlatnom dobu, rodio se i živeo je Sokrat, jedan od tri najveća grčka filozofa...

Prekinuo ih je jak tresak vrata na automobilu. Formalnosti na granici su bile završene. Tata je uskočio veselo u auto.

- Gotovi smo... rekao je, kada je sa pasošima ušao u auto, - Kalimeera!!! Moje znanje grčkog jezika počinje i završava sa ovim kalimera, kalispera... a da još ne znam koje je dobro

jutro, a koje dobro večer, ha, ha, ha. Budite se deco, krećemo.

„Ušli smo u današnju Grčku; od sada ćete okolo čuti drugi jezik, slušaćete drugačiju muziku, videćete puno drveća maslina i, svakako - svuda će vas pratiti miris mora. More zapljuskuje Grčku sa svih strana, tačnije tri su mora u pitanju: Jonsko sa zapada, Egejsko sa istoka a Sredozemno more je na jugu.”

- Je l' se ona ljuljuška na tim morima? Je li zato tata rekao kolevka? Okrenula su se deca pametnoj sovi.

- A šta je to filozofija?

„Hup, hup hup...” bilo je to nešto kao smeh Kukuvaše. „Hajde da naučimo i po neku grčku reč. Na starom grčkom se voleti kaže **filo**, a sigurno ćete ovih dana čuti da se i prijatelj na ovom lepom jeziku kaže **filos**... Da dodam da je mudrost **sofia**. Šta se dobija kad se spoje ove dve reči?”

- Folosofia... filozofija!!!! - ciknula je Ana.

- Znači, filozofija je boginja mudrosti! - zaključio je Luka zadovoljno.

- Ma ne, nego prijatelj mudrosti! – ispravi ga Ana

„A, ne, ne, nikako!!! Završili smo sa bogovima i boginjama, sa mitologijom i maštom. Filozofija se pojavila kao „odgovor” na mitologiju. Bilo je to u sedmom veku pre nove ere. Vremenom su ljudi uviđali da mitovi ne mogu da objasne sve što se dešava u prirodi, počeli su da se interesuju više da bi našli dokaze i rešenja i - promenio se način razmišljanja. Umesto mašte, počeli su više da koriste razum. Ujedno, bilo je to vreme kada su ljudi nekako našli malo predaha od građenja, od vođenja ratova... Zato se kaže da je filozofija nastala u momentu kada su ljudi imali slobodnog vremena. Hm... sad ću vam reći još nešto interesantno:

na grčkom se slobodno vreme, dokolica kaže shole. Ako povežemo taj početak dubljeg razmišljanja i saznavanje, učenje sa shole dolazimo do...

- Škola!!!! Povikala su deca u glas.

- Ha, ha... tačno. I na engleskom – *school* – važno je dodala Ana.

- I na današnjem grčkom - sholio, nasmejala se i Kukuvoja. Ali, da nastavimo...

Dakle pojedini ljudi su počeli više da se pitaju, da se čude, da koriste razum i iskustvo, da mudro i strpljivo istražuju. Ti ljudi su se zvali prijatelji mudrosti - filozofi, a skup tih njihovih razmišljanja, pitanja i odgovora, učenja pretvorio se u filozofiju. Da, mogli bismo jednostavno reći da jeste i filozofija nauka, isto kao i hemija ili biologija.

Ali, filozofija započinje nekim pitanjima, koje je teško smestiti u dotadašnje, poznate oblasti, pa je nisu ni zvali naukom. Tek kada bi filozofija, posle dugog ispitivanja, posle silnog traganja i proveravanja došla do nekih preciznijih rezultata – ona bi prelazila u nauku. Ja bih čak rekla da je baš zahvaljujući tim radoznalim filozofima koji su počeli da se pitaju – došlo do nauke. Možda čak možemo reći da nauka počinje pretpostavljanjem, a to pretpostavljenje je filozofija. I zato je kod nje malo teže jasno uvideti predmet kojim se ona bavi.”

- Pa... razmišljanjem! - rekao je Luka.

- Znači, to što sam ja juče razmišljala koje igračke da ponesem je filozofija? - Ana je razrogačila okice, kao da je bila razočarana. - ali, šta je tu mudro? - kao da se ispravila.

„Ha, ha, Ana, to svakako nije filozofija... Ali neka druga vrsta razmišljanja JESTE. Jesi li se ikad zamislila nad nečim

svakodnevnim, o čemu ne čuješ često da se govori? O nečem što niko ne proverava? O nečem što smo prihvatili tako kako je?”

- Ja sam se jednom pitao šta je iznad neba.

- A ja kako se to Sunce nikad ne ugasi...

„Odlično, deco moja!!! Vi ste na pravom putu da postanete filozofi. Danas nauka sve to lepo objašnjava, ali, šta mislite, da li bi se stiglo do tih odgovora da nije bilo istraživanja, izučavanja... Da nije bilo tih radoznalih ljudi, koji su sve pokrenuli? Filozofi uvek pitaju, i uvek se pitaju, uvek sumnjaju. Traže objašnjenja, uzroke, posledice, cilj, smisao. U stvarima pored kojih drugi ljudi obično prolaze nezainteresovano. Ljudi koji teže filozofiji, ljudi koji vole mudrost nisu uljuljkani u svakodnevicu, uvek traže nešto više da nauče, da saznaju. Nisu svi ljudi sposobni da budu filozofi. A nisu svi ni voljni. Nekoga interesuje, a nekoga ne, na primer **odakle potiče svet, zašto živimo, šta je najvažnije u životu, šta je sreća, kako treba da valjano provedemo život, kako se rađamo, kuda odlazimo...** Mnogi ljudi nemaju vremena, neki drugi nemaju interesovanja, a mnogi, na žalost, prihvataju sve na šta nailaze kao normalno, jednom dato za svagda, bez sumnje... pa se i ne usuđuju da traže više. Ja bih rekla da ti ljudi nisu budni!!! Prolaze kroz život, kao da sanjaju. Ne upravljaju životom, ne upravljaju sobom, kao da ih reka nosi...”

- Ja neću da spavam ceo život! - reče Ana

- Ha, ha, Anči, deca i jesu najraniji filozofi. Oni stalno zapitkuju, tragaju za novim pričama, uživaju da saznavaju... Deca teže da razumeju sve!!! Baš kao filozofi. Kada se odraste, obično se, greškom, misli da se sve naučilo. Počnu

da nas nose obaveze, svakodnevna trčanja... Neke usputne, po meni ne toliko bitne stvari nas skrenu potpuno sa puta pravog saznavanja i istine.

- I, šta su filozofi izmislili? - procedio je Luka; nešto je kuvao u svojoj glavici, ali mu još nije bilo sve jasno.

„Filozofija je za mnoge bauk, upravo zato što ne možemo da damo jednostavan odgovor na to tvoje pitanje, Luka. To je, ujedno i razlog što mnogi, neuki ismevaju tu nauku i koriste termin filozofirati u potpuno pogrešnom smislu.

Prva pitanja su bila od čega se sastoji svet i šta ga pokreće i održava u pokretu. Filozofija je detaljno sistematsko proučavanje suštinskih pitanja koja se tiču čoveka i sveta. Filozofi se bave proučavanjem stvari, ne samo onakvim kakve su, već daju i ideje kakve bi mogle da budu. Može se reći da je ona „nauka nad naukama”, ali lako može da se pretvori u mračni tunel pun blata.

Iako ne možemo jasno da preciziramo šta su otkrili filozofi, čitajući njihova dela, poznavajući temelje filozofije i tražeći, u sebi odgovore... sigurno ćemo postati bolji ljudi, kvalitetnije ćemo provesti svoj život i bićemo korisniji i sebi i društvu.

Jedan veoma, veoma mudar čovek... mnogo kasnije od tih začetaka filozofije (Toro) je rekao da filozof ne znači samo imati suptilne misli ili osnovati neku školu ili ispisati knjige... Filozof je onaj koji VOLI MUDROST. Filozof je onaj koji u skladu sa mudrošću provede život u čistoti, nezavisnosti, pouzdanju (sigurnosti)... A, kad postignemo znanje, kad dostignemo mudrost – onda ćemo i sve drugo imati.

Postojalo je i postoji mnogo raznolikih tema u tim razmišljanjima... neki filozofi su izučavali idealne metode

mišljenja (logika), drugi način idealnog držanja (etika), (šta je dobro, a šta zlo)... Treći su se zanimali idealnim uređenjem društva (o državi)... To se danas kaže da su grane filozofije, ali nećemo se sada upuštati u to.

Iskoristićemo ovo putovanje od par dana da vas upoznam sa trojicom najvećih filozofa svih vremena a koji su živeli na ovom tlu. Zato se kaže da je Grčka kolevka filozofije, jer je u Grčkoj ta nauka rođena. Pričaću vam kako su Sokrat, Platon i Aristotel mislili i šta su zaključivali, pa ćete sami odlučiti da li ste zainteresovani za dalje i više. Ovi ljudi nisu bili značajni samo za vreme u kome su živeli, već su služili kao nadahnuće svim kasnijim pokolenjima!

U principu, u filozofiji svako ima svoje odgovore. I - to je i najvažnije ! Imajući svoj odgovor, znamo ko smo mi u suštini. Time se izdvajamo i unapređujemo misao. Jednostavno, ako se i nakon dve i po hiljade godina sećamo Sokrata, Platona, Aristotela, ako tumačimo njihova razmišljanja i zaključke, ako sledimo njihova učenja... zar to nije vredno?!? Nekog tamo bogataša su sigurno veoma brzo zaboravili, a velikane, brilijantne umove filozofije nećemo nikada!

Uostalom, ja moram da idem... a evo vam ostavljam jedan kratki tekst koji je napisao jedan takođe čuveni Grk... Ime mu je bilo Plutarh. Čućete još o njemu..."

Sova je otisla a Luka je pogledao ceduljicu. Počeo je da čita:

„Zaključujem, dakle, da je prvo i osnovno u životu imati pažljivo vaspitanje i odgovarajuće obrazovanje. Sva ostala dobra su, po meni nebitna i nevredna. A evo zašto:

1. ARISTOKRATSKO POREKLO - dobra stvar... ali to je zasluga tvojih predaka;

2. BOGATSTVO – vredno pomena, ali svojina sreće; često oni koji ga imaju za čas ga i izgube a onima koji ga nisu očekivali sreća im ga donese. Takođe veliko bogatstvo često bude cilj onim najlošijima, razbojnicima... Dodajem najznačajnije a to je da bogatstvo mogu i najgori da steknu...

3. SLAVA - vredna je poštovanja, ali nesigurna;

4. LEPOTA – čuvena, ali kratko traje;

5. ZDRAVLJE – dragoceno, ali lako promenljivo;

6. MOĆ – divna stvar, ali nezaštićena od bolesti i starosti; ali, ako se neko i diči snagom tela i moći koju ima, mora odmah da pomisli koliko je sva ta njegova moć ništavna u odnosu na snagu nekih životinja (slona, lava, bika)...

A obrazovanje... obrazovanje je jedina od ljudskih osobina koja je stvar besmrtna i bogovska ! I to je zato jer je:

- od sreće nezavisno!

- od loše reči imuno!

- od bolesti neuništivo! nerazorivo!

- od starosti – nepotrošno!!!

JER SAMO UM, KAKO STARI TAKO SE NANOVO RAĐA. VREME ČOVEKU ODUZIMAJUĆI SVE OSTALO, DODAJE MUDROST!!! ,,

Ana je već usnula i sanjala stare Grke, kako razgovaraju pored velikog hrama Partenona. Luka je jedva čekao da vidi te gradove i ulice po kojima su umni ljudi razmenjivali misli i ideje.